

Міністерство освіти і науки України

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Факультет педагогіки і психології
Науково-дослідний центр «Сучасна дитина»

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської (з міжнародною участю)
науково-практичної конференції

**«СУЧАСНІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ
ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ
РОЗВИТКУ ДИТИНИ»**

BOOK OF ABSTRACTS

all-Ukrainian (with international participation)
scientific and practical conference

**«MODERN SOCIOCULTURAL
AND PSYCHO-PEDAGOGICAL PERSPECTIVES
OF CHILD DEVELOPMENT»**

19.04-20.04 2018
Тернопіль

Міністерство освіти і науки України
Тернопільська обласна державна адміністрація
Тернопільська міська рада
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Факультет педагогіки і психології
Науково-дослідний центр «Сучасна дитина»

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської (з міжнародною участю)
науково-практичної конференції**

**«СУЧАСНІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ
РОЗВИТКУ ДИТИНИ»**

BOOK OF ABSTRACTS

***all-Ukrainian (with international participation)
scientific and practical conference***

***«MODERN SOCIOCULTURAL AND PSYCHO-PEDAGOGICAL
PERSPECTIVES OF CHILD
DEVELOPMENT»***

19-20. 04. 2018

Тернопіль

СУЧАСНІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ : Матеріали Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної конференції (19-20 квітня 2018 року, м. Тернопіль) / За заг. ред. Б. Б. Буяка, В. М. Чайки, М. О. Орап. — Тернопіль : Вид-во Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2018. — 232 с.

Збірник матеріалів містить науковий доробок, представлений авторами в межах роботи Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної конференції «Сучасні соціокультурні та психолого-педагогічні координати розвитку дитини». У тезах розкриваються основні теоретичні та практичні проблеми, що постають перед сучасною психологічною та педагогічною наукою і практикою в контексті змін соціокультурних умов розвитку дитини.

Видано в авторській редакції.

MODERN SOCIOCULTURAL AND PSYCHO-PEDAGOGICAL PERSPECTIVES OF CHILD DEVELOPMENT: Book of Abstracts all-Ukrainian scientific and practical conference (19 - 20, April, 2018, Ternopil) / B.B.Buyak, V.M.Chaika, M.O.Orap (Eds). – Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2018. – 232p.

Book of Abstracts contains scientific achievements, presented by the authors within the framework of the all-Ukrainian (with international participation) scientific and practical conference "Modern sociocultural and psycho – pedagogical perspectives of child development". The thesis reveals the main theoretical and practical problems faced by modern psychological and pedagogical science and practice in the context of changes in socio-cultural conditions of the development of children.

Published in author's edition.

**Матеріали затверджені рішенням Вченої ради
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, протокол № 10 від 27 березня 2018 року.**

*Book of Abstracts approved by the Academic Council of Ternopil
Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Record of proceedings No 10 dated March 27, 2018.*

ISBN 978-617-595-079-1

Акімова Н. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ЮНАКАМИ ІНТЕРНЕТ-НОВИН * <i>Nataliia V. Akimova, PSYCHOLOGICAL FEATURES OF INTERNET NEWS UNDERSTANDING BY YOUTH</i>	9
Беспалько Г. М. ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ: ДИСКУСІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЦІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ * <i>Hanna M. Bespalko, AESTHETIC DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOLS: DISCUSSIONS IN PATRIOTIC PEDAGOGY OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY</i>	11
Бородулькіна Т. О. ОСОБЛИВОСТІ ДИВЕРГЕНТНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ * <i>Tetyana A. Borodulkina, FEATURES OF THE DIVERGENT THINKING OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE CONDITIONS OF THE IMPLEMENTATION OF WALDORF PEDAGOGY IN GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTION</i>	15
Волженцева И. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОХРАНЕНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ ПОДРОСТКА В СОВРЕМЕННОМ СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ * <i>Irina V. Volzhentseva, PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF KEEPING EMOTIONAL HEALTH OF THE TEENAGER IN MODERN SOCIO-CULTURAL LIFE</i>	18
Гончаренко А. М. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ * <i>Alla M. Goncharenko, SOCIO-KULTURAL SPACE OF PRESCHOOL ESTABLISHMENT: TENDENCIES OF MODERN PRACTICE AND INNOVATIVE PROCESSES</i>	21
Гончаровська Г. Ф. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЕМОЦІЙНО-СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ * <i>Halyna F. Honcharovska, PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF EMOTIONAL AND SOCIAL DEVELOPMENT OF A PRESCHOOL CHILD</i>	23
Груць Г. М. ДО ПИТАННЯ ВИХОВАННЯ ДОВІРИ У ДИТИНИ * <i>Galina M. Hruts, ABOUT CHILDREN CONFIDENCE</i>	29
Дятленко Н. М. САМООЦІНКА ДОШКІЛЬНИКА: ВІД ДИФУЗНИХ ВІДЧУТТІВ ДО ПЕРШИХ УЗАГАЛЬНЕНЬ * <i>Nataliya M. Dyatlenko, PRESCHOOL CHILD SELF-ESTEEM: FROM THE DIFFUSIONAL FEELINGS UP TO THE FIRST GENERALIZATIONS</i>	32
Жаркова І. І. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ * <i>Zharkova I. Iryna, USAGE OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS NATURAL COMPETENCE FORMATION</i>	35
Завацька Н. Є., Боярин Л. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО ДЕЗАДАПТОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ ДІТЕЙ ІЗ ДИСТАНТНИХ СІМЕЙ * <i>Natalia E. Zavatska, Liliya V. Boyarin, PSYCHOLOGICAL FEATURES OF SOCIALLY UNADAPTIVE BEHAVIOR OF CHILDREN WITH DISTANT FAMILIES</i>	39

Калмикова Л. О. ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ТЕОРІЇ * <i>Larysa O. Kalmykova, ABOUT FEATURES OF PSYCHOLINGUODIDACTIC THEORY</i>	41
Кальба Я. Є. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ КОНТЕНТ МЕДІА: ВПЛИВ НА СВІДОМІСТЬ ТА ПОВЕДІНКУ ДИТИНИ * <i>Yaroslava J. Kalba, MORAL-ETHICAL CONTENT MEDIA: THE INFLUENCE OF CHILDREN'S CONSCIOUSNESS AND BEHAVIOR</i>	43
Калюжна Ю. І., Тесленко М. М. ВІРТУАЛЬНИЙ СВІТ ІНТЕРНЕТУ ТА УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ: ПРОБЛЕМА ЧИ РОЗШИРЕНІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ * <i>Julia I. Kalyuzhnaya, Marina N. Teslenko, THE VIRTUAL WORLD OF THE INTERNET AND UKRAINIAN YOUTH: A PROBLEM OR EXTENDED POSSIBILITIES FOR THE DEVELOPMENT OF MODERN TEENAGERS</i>	47
Карпенко З. С. ПРОБЛЕМИ МЕДІАСОЦІАЛІЗАЦІЇ В ЕПОХУ ПОСТ-ПРАВДИ * <i>Zinovia S. Karpenko, PROBLEMS OF MEDIASOCIALIZATION IN THE POST-TRUTH EPOCH</i>	50
Кихтюк О. В., Федотова Т. В. ДОВІРА ЯК СКЛАДОВА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКА * <i>Oksana V. Kyktyuk, Tatyana V. Fedotova, TRUST AS A COMPONENT OF MENTAL HEALTH IN ADOLESCENCE</i>	52
Кізь О. Б. УКРАЇНСЬКА ДИТИНА НА ШЛЯХУ ВІД ДЕПРИВАЦІЇ ДО ЖИТТЄЗДІЙСНЕННЯ * <i>Olha B. Kiz, UKRAINIAN CHILD ON THE WAY FROM DEPRIVATION TO LIFE REALIZATION</i>	56
Кікінезді О. М. ДРУЖНЕ ДО ДИТИНИ СЕРЕДОВИЩЕ: ЯКЕ ВОНО? * <i>Oksana M. Kikinezhdi, CHILD FRIENDLY ENVIRONMENT: WHAT IS IT?</i>	60
Климчук В. О., Горбунова В. В. ПОШИРЕНІСТЬ СИМПТОМАТИКИ ПТСР СЕРЕД ДІТЕЙ В УКРАЇНІ * <i>Vitalii O. Klymchuk, Viktoriia V. Gorbunova, PREVALENCE OF THE PTSD SYMPTOMS IN UKRAINIAN CHILDREN</i>	65
Колінець Г. Г. ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ * <i>Hanna G. Kolinets, PROBLEMS OF TALENTED CHILDREN</i>	68
Комендацька М. С. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС * <i>Maria S. Comendatska, FORMATION OF THE PERSONALITY OF YOUNG PUPIL IN THE AFTERCLASSES TIME</i>	70
Коструба Н. С. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА МОВЛЕННСВИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ * <i>Nataliia S. Kostrubas, THE INFLUENCE OF SOCIAL NETWORKING ON CHILD SPEECH DEVELOPMENT</i>	72
Кругіій К. Л. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІАГНОСТИКИ МОВЛЕННЯ ПАСІОНАРНИХ ДОШКІЛЬНИКІВ * <i>Katerina L. Krytiy, INTERPRETATION OF THE DIAGNOSTICS RESULTS OF SPEECH OF PASSIONAR PRESCHOOL CHILDREN</i>	74
Кузікова С. Б. КОРЕКЦІЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ ЯК УМОВА ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТНОСТІ У ПІДЛІТКІВ * <i>Svitlana B. Kuzikova, CORRECTION OF I-CONCEPT AS A CONDITION OF CONFLICT SUPPLY IN ADOLESCENTS</i>	78
Лазор І. О. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ	

«ПРО ОСВІТУ» * <i>Ivan O. Lazor, FORMATION THE PERSONALITY OF THE LECTURE IN THE CONTEXT LAW «ON EDUCATION»</i>	82
Левандовська І. З. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСНОВКИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СУБКУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ * <i>Iryna Z. Levandovska, METHODOLOGICAL BACKGROUND OF SOCIOLOGICAL RESEARCH OF SUBCULTURES IN THE PROCESS OF YOUTH SOCIALIZATION</i>	85
Лупаренко С. Є. АГРЕСИВНА МЕДІА-СФЕРА ЯК ОДНА З ПРИЧИН ВТРАТИ СПЕЦИФІКИ ДИТИНСТВА * <i>Svitlana J. Luparenko, AGGRESSIVE MEDIA-SPHERE AS ONE OF THE REASONS FOR THE LOSS OF SPECIFICITY OF CHILDHOOD</i>	88
Мерва Л. С. ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ» * <i>Lyudmyla S. Merva, TRAINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHER TO WORK WITH TALENTED PUPILS TO REALIZATION THE CONCEPTION OF "THE NEW UKRAINIAN SCHOOL"</i>	92
Мешко Г. М., Мешко О. І., ЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧНІВ – ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ДВІ ГРАНІ ОДНІЄЇ ПРОБЛЕМИ * <i>Halyna M. Meshko, Oleksander I. Meshko, EMOTIONAL WELL-BEING OF PUPILS – THE PSYCHOLOGICAL SECURITY OF THE LEARNING ENVIRONMENT: TWO SIDES OF ONE PROBLEM</i>	94
Мисан І. В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ * <i>Inna V. Mysan, PECULIARITIES OF LEARNING PHRASEOLOGICAL UNITS BY CHILDREN OF A PRESCHOOL AGE</i>	97
Митулинська О. Є. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ У ГУРТКАХ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ * <i>Olena J. Mitulynska, SOCIALIZATION OF PRESCHOOL CHILDREN PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF EDUCATIONAL SURROUNDINGS</i>	101
Михальчук Н. О., Івашкевич Е. З. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНЕ ОПАНУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК АКСІОЛОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ * <i>Nataliya O. Mykhalchuk, Eduard Z. Ivashkevych, PSYCHOLINGUISTIC UNDERSTANDING OF READING ACTIVITY AS THE AXIOLOGICAL PROCESS</i>	104
Моначин І. Л. ОЗНАКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ У СУЧАСНИЙ ЧАС * <i>Inna L. Monachyn, SIGNS OF INTERNET ADDICTION AT THE PRESENT TIME</i>	107
Мосійчук Л. В. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ * <i>Leonid V. Mosiichuk, ORGANIZATION THE INDIVIDUAL WORK FROM PHYSICAL EDUCATION IN PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS</i>	110
Назаревич В. В., Борейчук І. О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФОТОГРАФІЇ В СИСТЕМІ АКТУАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ ОСОБИСТОСТІ * <i>Victoria V. Nazarevych Iryna O. Boreychuk PECULIARITIES OF USING THE PHOTOGRAPHY IN PERSONAL RESOURCES ACTUALIZATION SYSTEM</i>	113

Ніздрень О. А. ПЕРША ЗУСТРІЧ ДИТИНИ ІЗ ПСИХОЛОГОМ: НАПРАЦЮВАННЯ ІЗ ДОСВІДУ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА * <i>Oleksandra A. Nizdran</i> THE FIRST MEETING OF A CHILD AND A PSYCHOLOGIST: CLINICAL PSYCHOLOGIST'S WORK EXPERIENCE	117
Олексюк В. Р. РЕФЛЕКСИВНІ КОМПОНЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ * <i>Viktoriya R. Oleksiuk</i>, REFLEX COMPONENTS OF PEDAGOGICAL ACTIVITY	122
Орап М. О. ДІТИ ТА ІНТЕРНЕТ: ПСИХОЛОГІЯ ЗМІН * <i>Maryna O. Orap</i>, CHILDREN AND INTERNET: THE PSYCHOLOGY OF CHANGES	125
Павлюк Ю. І. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ОЦІННО-КОНТРОЛЬНИХ ДІЙ * <i>Pavlyuk I. Yuliya</i>, PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF FORMATION IN CHILDREN OF PRESCHOOL AGE OF ASSESSMENT-CONTROLLING ACTIONS	128
Періг І. М. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ДИСТАНТНІЙ СІМ'І * <i>Iryna M. Perig</i>, CHARACTERISTICS OF PSYCHOEMOTIONAL DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL-AGED CHILD IN A DISTANT FAMILY	138
Писарчук О. Т. ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ * <i>Pysarchuk T. Oksana</i>, EDUCATIONAL-DEVELOPING ENVIRONMENT FOR PRESCHOOL EDUCATION AS FACTOR OF CHILD PERSONALITY DEVELOPMENT	134
Підгурська М. В., Гусаковський О. Ю. КОНФЛІКТ ПОКОЛІНЬ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА * <i>Maria V. Pidgurska, Oleksandr Y. Gusakovsky</i>, GENERATION CONFLICT AS A SOCIAL PROBLEM	138
Проць Н. Я. РЕАЛЬНІСТЬ ПРОТИ ВІРТУАЛЬНОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕРНЕТ-ЗАГРОЗИ * <i>Nadiya Y. Prots</i>, REALITY VS VIRTUALITY: PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF INTERNET-THREATS	141
Пуїо О. І., ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОЛЕКТИВУ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ * <i>Olha I. Puyo</i>, TO THE PROBLEM OF THE COLLECTIVE ORGANIZATION OF CHILDREN OF PRIMARY AGE	144
Ратушняк Н. О. ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВИТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНОМУ ПОЛКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ * <i>Ratushniak O. Nataliia</i>, INDIVIDUALIZATION OF INCLUSIVE EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN THE MODERN MULTICULTURAL ENVIRONMENT	147
Ревасевич І. С. ВІКОВІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОЇ АДАПТОВАНОСТІ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ * <i>Iryna S. Revasevych</i>, AGE AND INDIVIDUAL FEATURES OF PERSONAL ADAPTABILITY OF PUPILS IN THE CONTEXT OF THE EDUCATIONAL PROCESS REFORM	150

Романюк Н. М. ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА НА УСПІШНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДЛІТКІВ * <i>Nadija M. Romanyuk, INFLUENCE OF INTERNET-ENVIRONMENT ON TEENAGERS' PERFORMANCE IN EDUCATIONAL ACTIVITY</i>	154
Савченко О. В. РОЗВИТОК МЕТАКОГНІТИВНОЇ ПОІНФОРМОВАНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЯК ФАКТОР ПОДОЛАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ * <i>Olena V. Savchenko, DEVELOPMENT OF TEENAGERS' METAKOGNITIVE AWARENESS AS A FACTOR OF OVERCOMING INFORMATION UNCERTAINTY</i>	157
Свідерська Г. М. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ ПРОЦЕСУ УСИНОВЛЕННЯ * <i>Galina M. Svyderska, PSYCHOLOGICAL SUPPORT AS A FACTOR OF SUCCESSFUL ADOPTION</i>	160
Сеньовська Н. Л. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ЗІ СТУДЕНТАМИ ПОКОЛІННЯ Z (ВЧОРАШНІМИ ШКОЛЯРАМИ) * <i>Nadiia L. Senovska, PECULIARITIES OF LECTURER'S WORK WITH STUDENTS OF GENERATION Z (FORMER PUPILS)</i>	163
Сіткар В. І., Сіткар Н. С. ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ- ТА МЕДІА-ПРОСТОРУ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ ТА ЇХ СУБКУЛЬТУРИ * <i>Victor I. Sitkar, Natalia S. Sitkar, INFLUENCE OF THE INTERNET AND MEDIA-SPACE ON THE DEVELOPMENT OF MODERN CHILDREN AND THEIR SUBCULTURE</i>	166
Співак Л. М. ФЕНОМЕН ДИТИНСТВА У НАЦІОНАЛЬНИХ ВИМІРАХ * <i>Lyubov M. Spivak, THE PHENOMENON OF CHILDHOOD IN NATIONAL MEASUREMENTS</i>	171
Стандрет Г. Н. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ * <i>Halyna N. Standret, FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF MODERN CHILDREN</i>	174
Степанова О. А. ПРОКРАСТИНАЦІЯ В СІМЕЙНОМУ ВИХОВАННІ * <i>Olena A. Stepanova, PROCRASTINATION IN FAMILY EDUCATION</i>	177
Ткачук О. С. ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МУЗИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СУЧАСНИХ ШКОЛЯРІВ * <i>Olesia S. Tkachuk, USING OF MUSICAL REGIONAL STUDIES POTENTIAL IN PATRIOTIC EDUCATION OF MODERN SCHOOLCHILDREN</i>	181
Токарева Н. М. СУБКУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ВУЛИЧНОГО МИСТЕЦТВА * <i>Natalya M. Tokareva, SUBCULTURAL IDENTIFICATION OF ADOLESCENTS THROUGH STREET ART</i>	184
Турчак О. М. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНЯТ У КНР * <i>Olesia M. Turchak, PECULIARITIES OF SOCIAL AND EMOTIONAL DEVELOPMENT IN PRESCHOOLERS IN PRC</i>	187
Угрин О. Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КІБЕРБУЛІНГУ У ВЗАЄМОДІЇ ПІДЛІТКА З ІНТЕРНЕТ– ТА МЕДІА–ПРОСТОРОМ * <i>Olga G. Uhryn, PECULIARITIES OF CYBER BULLING MANIFESTATION IN THE TEENAGER'S RELATIONS WITH THE INTERNET AND MEDIA-ENVIRONMENT</i>	190

Фурман А. В. СТУПЕНЕВІСТЬ СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТЬ В ОНТОГЕНЕЗИ ДИТИНСТВА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СВІДОМОСТІ * <i>Anatoliy V. Furman, STAGE BY STAGE FORMATION OF CONCEPTS IN THE ONTOGENESIS OF CHILDHOOD AS A FACTOR OF CONFLICT DEVELOPMENT</i>	192
Фурман О. Є. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ ДИТИНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОЗИТИВНОЇ Я-КОНЦЕПЦІЇ * <i>Oksana Y. Furman, PECULIARITIES OF THE FORMATION OF CHILD'S SELF-ESTEEM AS A PRECONDITION OF POSITIVE SELF-CONCEPT</i>	199
Ханецька Н. В. АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦІЛІСНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗАСОБАМИ ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ ТА ПОЗИТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ Н.ПЕЗЕШКІАНА * <i>Natalia V. Khanetska, ASPECTS OF DEVELOPING THE CHILD'S TOTAL PERSONALITY IN EDUCATIONAL SPACE BY POSITIVE PSYCHOTHERAPY AND POSITIVE PEDAGOGY OF PESESCHKIAN</i>	203
Харченко Н. В. РОЗВИТОК МОТИВІВ АУДІЮВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ * <i>Nataliia V. Kharchenko, DEVELOPMENT OF MOTIVES FOR LISTENING IN CHILDREN OF A SENIOR PRE-SCHOOL AGE</i>	207
Чайка В. М. МЕДІА ЯК ВИХОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОЇ ДИТИНИ * <i>Chaika M. Volodymyr, MEDIA AS THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A MODERN CHILD</i>	209
Чайковська Г. Б. СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ * <i>Anna V. Chaikovska, OBSERVATION AS A CONDITION FOR FORMING ENVIRONMENTAL CULTURE OF PRESCHOOL-AGE CHILDREN</i>	213
Nataliya Chorna, PECULIARITIES IN THE INTERACTION OF CHILDREN USING INTERNET AND SOCIAL MEDIA.....	216
Шамне А. В., Денисенко Г. С. СУЧАСНЕ ДИТИНСТВО ЯК ПСИХОСОЦІАЛЬНИЙ, КУЛЬТУРНИЙ І ІСТОРИЧНИЙ ФЕНОМЕН * <i>Anzhelika V. Shamne, Denysenko S. Hanna, MODERN CHILDHOOD AS PSYCHOSOCIAL, CULTURAL AND HISTORICAL PHENOMEN</i>	219
Широкорадюк Л. А. ЛИХОСЛІВ'Я ЯК РІЗНОВИД ВЕРБАЛЬНОГО БУЛІНГУ * <i>Liliya A. Shyrokoradjuk, ABNORMAL VOCABULARY AS A KIND OF VERBAL BULLYING</i>	222
Шульга І. М. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА ПРИНЦИПАХ НЕДИСКРИМІНАЦІЙНОЇ ОСВІТИ * <i>Iryna M. Shulha, FEATURES OF THE ORGANIZATION OF THE HEALTH CARE ENVIRONMENT IN THE PRIMARY SCHOOL ON THE PRINCIPLES OF NON-DISCRIMINAL EDUCATION</i>	225
Янкович О. І., Поліщук Н. А. БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ВПЛИВІВ ДИТЯЧОГО КОЛЕКТИВУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ У ШКОЛІ ПЕРШОГО СТУПЕНЯ * <i>Oleksandra I.Yankovych, Natalia A. Polishchuk, MULTI-VECTOR NATURE EFFECTS OF CHILDREN'S GROUP ON THE FORMATION OF THE PUPIL'S PERSONALITY AT PRIMARY SCHOOL</i>	227

Дятленко Наталія Михайлівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри методики та психології
дошкільної і початкової освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
n.diatlenko@kubg.edu.ua

САМООЦІНКА ДОШКІЛЬНИКА: ВІД ДИФУЗНИХ ВІДЧУТТІВ ДО ПЕРШИХ УЗАГАЛЬНЕНЬ

У розвідках проблеми розвитку самооцінки у дошкільників сучасні науковці частіше послуговуються результатами наукових досліджень, що були зроблені радянськими дослідниками в другій половині ХХ ст., такими як Н. М. Авдєєва, О. О. Архипова, Л. І. Божович, Л. В. Баруздіна, В. О. Горбачова, М. Г. Єлагіна, О. І. Савонько, А. І. Сілвестру, Р. Б. Стьоркіна, А. В. Захарова, А. І. Ліпкіна, Л. І. Уманец, Р. Х. Шакуров та ін. Втім, сьогодні в умовах підвищеної уваги до розвитку особистості є нагальна потреба проаналізувати можливості особистісно орієнтованої освітньої моделі в питаннях розвитку самооцінки в дошкільників. У своєму дослідженні зосередили увагу на таких її основних характеристиках:

– самооцінка у дошкільників складається поступово у процесі різноманітної предметно-практичної, ігрової діяльності та спілкування зі значимими дорослими, ровесниками і має вигляд чи то конкретного судження про себе («Я молодець! У мене вийшло! «Я поганий хлопчик, я неслухняний!»), чи емоційного стану вдоволення чи невдоволення собою (часто без вербального супроводу) — дитина засмучена, понура чи навпаки радісно збуджена, весела.

– Традиційно діти дошкільного віку схильні себе переоцінювати більшою чи меншою мірою. Тому будь-які намагання напряму «підказати» дитині «правильну» самооцінку, за правило, значно нижчу, рішуче відмітаються нею і призводять щонайменше до неприйняття та ігнорування поглядів дорослого, а в тяжчих випадках — до протесту, нівелювання дорослого, включення різноманітних захисних механізмів — брехні, агресії, витіснення.

– Напрямок розвитку самооцінки у дошкільному віці є шлях від конкретної до загальної, при цьому найбільшій адекватності та реалістичності можна чекати від конкретної самооцінки. Її реалістичність тим менша, чим більша міра узагальненості. Єдина загальна самооцінка формується на основі самооцінок окремих сторін її психічного світу.

– У віці двох-трьох років переважна частина самооцінок зводяться до виразу «Я кращий за усіх!»; когнітивний компонент у такій самооцінці майже відсутній. Діти чотирьох років відносяться до самооцінки дещо стриманіше. Втім слабке, неадекватне усвідомлення свої умінь та прагнення бути визнаними викликає переоцінку себе, хоча досить часто ними демонструються непогані знання своїх можливостей. Цим же викликана переоцінка себе і п'ятирічними дітьми. А ось у віці шести років відбувається різкий стрибок у напрямку усвідомлення свої вмінь: самооцінка стає точнішою, обумовленішою і вже абсолютна більшість семирічних дошкільників здатна оцінити свої вміння достатньо об'єктивно.

Як варто ставитися до процесів вироблення самооцінки дитини: покластися на природні механізми чи дозволити собі втручатися в процеси самосвідомості та певну корекцію? Щоб відповісти на це запитання, проаналізуємо внутрішні і зовнішні механізми роботи самосвідомості з вироблення самооцінки.

По-перше, розвиток самооцінки відбувається на ґрунті формування у дитини диференційованих та інтегративно-узагальнених знань про себе. Це означає, що реалістична об'єктивна самооцінка можлива за умови спроможності дитини подивитися на себе, результати своєї діяльності та спілкування неначе збоку та побачити там різні сторони, скажімо, виявлену старанність, самостійність, їх зв'язок із кінцевим продуктом та різні сторони якості продукту: відповідність зразку, охайність, творчість тощо.

По-друге, самооцінка складається у процесі власної практичної діяльності та під впливом оцінок значущих людей. Причому спочатку оцінка дитиною себе та результатів діяльності є наслідком оцінки дорослого і вона лише повторює те, що чує від нього («Мама сказала, що я молодець!»). Але диференціація сфер діяльності дитини та збільшення кількості значущих інших, примножуючи кількість кутів зору на себе саму, незмінно породжує протиріччя та конфлікти. Це стимулює розвиток самосвідомості, поступово переорієнтовуючи дитину із зовнішніх оцінок на самооцінку. У міру збагачення досвіду предметно-практичної діяльності та спілкування все більшої ваги набуває *автономність* оцінювання, а залежність між оцінкою і самооцінкою починає опосередковуватися типом ставлення педагога до дитини, тобто уважне шанобливе ставлення з боку дорослого має в результаті адекватну реалістичну оцінку себе.

По-третє, важливою для розуміння природи феномену самооцінки бачиться теза про відділення у старшого дошкільника загальної самооцінки від конкретної. Позитивна тенденція виявляється в тому, що остання втрачає свої можливості щодо прямого безпосереднього впливу на цілісне ставлення до себе. Відносна автономність самооцінок дає підставу очікувати від дитини адекватної, певною мірою критичної конкретної самооцінки та здатності при цьому спокійно, по-діловому сприймати зауваження педагога. Наприклад, демонструючи вихователю виготовлену аплікацію, дитина спокійно, без емоційної напруги і тривоги говорить про те, що вдалося рівно і правильно вирізати, але не вийшло охайно наклеїти.

Таким чином, не викликає сумнівів, що процес розвитку самооцінки у дитини дошкільного віку складний, неоднозначний і багатогранний та потребує від дорослих щонайменше розуміння механізмів та знання вікових закономірностей. Роль дорослих має полягати у підтримці готовності дитини до оптимістичного самооцінювання, сприяння тій у накопиченні різноманітного досвіду предметно-практичної діяльності та спілкування, стимулювання до висловлювання самооцінних суджень.

Nataliya M. Dyatlenko,
Candidate of Psychological Sciences (Ph.D.),
Associate Professor of Department of Method
and Psychology of Preschool and Primary Education,
Kyiv Boris Grinchenko University,
Kyiv, Ukraine
n.diatlenko@kubg.edu.ua

PRESCHOOL CHILD SELF-ESTEEM: FROM THE DIFFUSIONAL FEELINGS UP TO THE FIRST GENERALIZATIONS

The research of preschool children self-esteem development in the modern studies mostly is based on the results of the scientific investigations made by Soviet researchers in the second half of the XX century, such as N. M. Avdeyev, O. A. Arkhipov, L. I. Bozhovich, L. V. Baruzdin, V. O. Gorbachev, M. G. Yelagin,

O. I. Savon'ko, A. I. Silvestor, R. B. Setorkin, A. V. Zakharov, A. I. Lipkin, L. I. Umanets, R. H. Shakurov and others. However today, in attention to the personality development increased interest, there is an urgent need to analyze the possibilities of a personality oriented educational model in the context of self-esteem of preschoolers. In this study, we are focused on the following key characteristics:

– self-esteem of preschoolers is forming gradually during the processes of various subjective and practical actions, game activities and meaningful adults and coevals communication, and appears either specific judgment on oneself ("I'm good! I got it!" "I'm a bad boy, I'm naughty!"), or the emotional state of satisfaction or dissatisfaction with oneself (often without verbal accompaniment) — the child is upset, pony or on the contrary excited, cheerful.

– Traditionally, preschoolers tend to overestimate themselves to a greater or lesser extent. Therefore, any attempt of give to the child the direct "hint" of the "correct" self-esteem, usually much lower than it is, strongly denotes by child and leads at least to the rejection and ignoring of the adult opinion, and in severe cases — to protest, leveling the adult, including the various protective mechanisms — lies, aggression, displacement.

– The direction of self-esteem development in the preschool age is a path from the concrete to the general, in this case the greatest adequacy and realism can be expected from a specific self-esteem. As its realism is the lesser, the greater is the level of the generalization. The only general self-esteem is formed on the basis of self-esteems of individual aspects of its psychic world.

– At the age of two or three years, the major part of self-esteems comes to the expression "I am the best of all!"; the cognitive component is almost absent in such self-esteem. Children of four years are somewhat restrained towards the self-esteem. However, the weak, inadequate awareness of their abilities and the desire to be recognized is causing a reassessment of oneself, although the children show very often quite good knowledge of their capabilities. This is the cause of a reassessment of themselves of the five-year-olds. But at the age of six, there is a high jump to the awareness of their skills: self-esteem becomes more precise, conditioned and already the absolute majority of seven-year preschoolers are able to evaluate their skills fairly objectively. How should we treat the processes of child self-esteem formation: to rely on the natural mechanisms or to allow to interfere in the processes of self-awareness to make some correction? To answer this question, we will analyze the internal and external mechanisms of self-consciousness work on self-esteem formation.

First, the development of child's self-esteem occurs on the basis of the formation of differentiated and integrative-generalized knowledge about oneself. That means that realistic objective self-esteem existence is possible only if the child is able to look at himself, the results of his activity and communication as from the side and see different sides there, for example, the diligence and the independence, which was revealed, and their connection to the final product and various aspects of the quality of the final product: conformity to the sample, cleanliness, creativity, etc.

Secondly, self-esteem is forming in the process of child's own practice and under the influence of the meaningful people evaluations. And first, the assessment of the child himself and the results of his activity is the result of an adult's assessment, and he only repeats what he hears from the adult ("Mom said that I am good!"). But the differentiation of the spheres of activity of the child and the increase in the number of significant people, multiplying the number of angles of opinion on itself, inevitably gives rise to contradictions and conflicts. It stimulates the development of self-awareness, gradually reorienting the child from external assessments to self-esteem. As

the enrichment of the experience of subject-practical activity and communication, the autonomy of evaluation gets more and more important, and the relationship between evaluation and self-evaluation begins to be mediated by the attitude of the teacher to the child, a careful respectful attitude from the adult gives the result of an adequate realistic assessment of oneself.

Thirdly, the thesis about separation of a general self-esteem from a concrete self-esteem for the senior preschool child is important for understanding the character of the self-esteem phenomenon. The positive trend is that concrete self-esteem loses its ability to direct influence on a holistic attitude towards oneself. Relative autonomy of self-esteem gives reason to expect adequate, critical in some aspect concrete self-esteem from the child and the ability to quiet and business attitude to the teacher's remarks. For example, demonstrating to the teacher the application, the child calmly, without emotional stress and anxiety says that he managed to cut exactly and correctly, but did not manage to stick gently.

Thus, there is no doubt that the process of developing self-esteem in a child of preschool age is complex, ambiguous and multifaceted and requires adults to understand the mechanisms and knowledge of age laws at least. The role of adults should be to support the child's readiness to optimistic self-esteem, to facilitate the accumulation of diverse experiences of subject-practical activity and communication, and stimulation of self-evaluating judgments.

Жаркова Ірина Іванівна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,

Тернопіль, Україна

irynazharkova@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У сучасній початковій школі освітній процес ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти. Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти однією з таких компетентностей є предметна природознавча компетентність. Освітня галузь «Природознавство» передбачає формування цієї компетентності шляхом засвоєння учнями системи інтегрованих знань про природу, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності людини та природоохоронної практики.

Значні можливості у формуванні предметної природознавчої компетентності учнів початкової школи має використання у навчальному процесі мультимедійних технологій. Це спектр інформаційних технологій, що використовують кілька інформаційних середовищ (графіка, текст, відео, фотографія, анімація, звуковий супровід) з метою ефективного впливу на користувача, який став одночасно і читачем, і слухачем, і глядачем.

Комп'ютер, що проник у сферу освіти, є універсальним засобом обробки інформації. Його універсальність полягає в тому, що, з однієї сторони, один